

DOSDOĞRU OLMAK VE DOSDOĞRU YOLDA BULUNMAK

Doç. Dr. İsmail Karagöz*

GİRİŞ

Fert, aile ve toplumların huzur ve selameti; inanç, ibadet, itaat, düşünce, söz, iş, sözleşme, sosyal ilişkiler, alış-veriş, yargılama, tanıklık, yönetim, çalışma, çalışana hakkını verme, emanetlere riayet etme, ahlak ve davranışlar... gibi her türlü insânî sosyal faaliyetlerde dosdoğru olmakla mümkündür.

“Dosdoğru olmak”, fert, aile toplumlar için hava, su ve gıda kadar önemli ve gereklidir. Yeterince temiz hava, temiz su, temiz gıda alamayan bünyenin sağlıklı olması, sağlıklı olarak yaşamını sürdürmesi nasıl mümkün değilse “doğruluk” erdeminden yoksun kalan fert, aile ve toplumların da sağlıklı olması ve varlıklarını sürdürmesi mümkün değildir. “Doğruluk” erdemini kaybeden fert ve toplumlar, fesada uğramışlardır. Bir şeyin fesadı, o şeyin münkariz olması demektir.

“Doğruluk”, kâmil bir iman, güzel bir ahlak, iyi bir vicdan, iyi bir terbiye, eğitim ve öğretim sorunudur. Bu sebeple Kur’an ve Sünette “doğruluk” üzerinde çok durulmuştur. Doğruluk, Kur’an ve Sünette; “sıdk”, “istikâmet”, “kavâm”, “kavvâm”, “kıyem”, “kâim”, “kâime”, “ikâme”, “kayyim”, “kayyime”, “akvem”, “takvîm” kelimeleri ile ifade edilmiştir. Biz bu çalışmamızda sadece “istikâmet” kavramı üzerinde duracağız.

I. KONUNUN ÖNEMİ

Yüce Allah Kur’an’da; Peygamber ve mü’minlerin “dosdoğru” olmalarını emretmiştir:

“(Ey Peygamberim!) *Emrolunduğun gibi dosdoğru ol; (sen de) ve seninle beraber (şirk ve küfürden) tevbe eden (mü’min)ler de (hep dosdoğru olun), aşırı gitmeyin. Çünkü O (Allah), yaptıklarınızı görmektedir.*”, (Hud, 11/112)

---

* Başkanlık Müfettişi.

Diğer bir ayette ise şöyle emredilmektedir:

“.. (Ey Peygamberim!) *Emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Onların (kâfirlerin) arzu ve isteklerine uyma...*” (Şura, 42/15).

“*Beni Hûd vb. sureler(deki dosdoğru ol emri) ihtiyarlattı*’ diyen¹ Peygamberim (a).

- “*Ya Rasulallah! İslam Dini ile ilgili bana öyle bir söz söyle, (iş bildir)² ki senden sonra onu kimseye sormayayım (ve ona sarılayım)³ diyen Abdullah es-Sakaff’ye, Allah’ın Rasulü;*

“*Allah’a iman ettim, Rabhim Allah de ve dosdoğru ol*” cevabını vermiştir.⁴

“*İnsanları en doğru yola ileten Kur’an*” (17/9)⁵ “*Bütün âlemler (özellikle, ey mü’minler) sizden dosdoğru olmak isteyenler için bir öğüttür*” (Tekvîr, 81/27-28).

Allah, mü’minlerin kendi içlerinde, ilişkilerinde ve davranışlarında dosdoğru olmalarını emerttiği gibi mü’min olmayanlara karşı da dosdoğru olmalarını emretmiştir:

“... *Onlar (müşrikler) size düriüst davrandıkça siz de onlara düriüst davranın. Çünkü Allah (düriüst davranan) muttakileri sever.*” (Tevbe, 9/7),

Âyette geçen “**istikamet**” (=dosdoğru olmak) ile “**ittika**” (=Allah’a karşı gelmekten ve nefse zarar verecek şeylerden sakınmak) kelimeleri eş anlamda kullanılmıştır. Çünkü “*ittika*” (muttaki olmak) ve “*istikamet*” (mustakim olmak) mü’minin iki önemli vasfıdır. Bu iki vasfa sahip olan insanlar, dünya ve ahiret kurtuluşuna ermişlerdir. Bu sebeple olmalı ki İbn Abbâs (r.a.), kendisinden öğüt isteyen Osman İbn Hadır el-Ezdî’ye:

- “*Sana Allah’a karşı gelmekten sakınmayı (takvallâh) ve dosdoğru olmayı (istikameti) tavsiye ederim*” demiştir.⁶

Peygamberimiz (a), “*Kim ihlasla kalbine imanı yerleştirir ve kalbini (şirk, küfür, nifak ve isyandan) temizler, dilini doğru sözlü, nefsini (ibadet, itaat ve Allah’ı zikir ile) mutmain (huzura ermiş), huyunu, ahlakını ve davranışlarını dosdoğru, kulaklarını ve gözlerini (gerçeği ve doğruyu) duyan, dinleyen ve gören yaparsa kurtuluşa ermiştir*” buyurarak⁷ insanın; özü, sözü, gözü, kulağı ve bütün azalarıyla dosdoğru olmasını teşvik etmiştir.

1 Hamdi Yazır, *Hak Dini Kur’an Dili*, IV, 2830. Eser Kitabevi, İstanbul, 1971.

2 Ahmed b. Hanbel, *el-Müsned*, III, 413. Çağrı Yayınları, İstanbul, 1981.

3 Tirmizi, *es-Sünen*, Zühd, 60. (IV, 607. Çağrı Yay. İst. 1981. İbn Mâce, *es-Sünen*, Fiten, 12. Çağrı Yay. İst. 1981.)

4 Müslim, *es-Sahih*, İman, 62. I, 65. Çağrı Yay. İst. 1981.

5 Yatık çizgiden önceki rakamlar sure, sonraki rakamlar ise ayet numarasıdır.

6 Dârimî, *es-Sünen*, Mukaddime, 19. I, 53. Çağrı Yay. İst. 1981.

7 Ahmed, V, 147.

II. “İSTİKAMET” VE “SIRAT-I MUSTAKİM”

KAVRAMLARININ ANLAMI

1. İSTİKAMET KAVRAMI

Sözlükte; “kalkmak, ayakta durmak, düzeltmek, bir iş mutedil olmak, devam ve sebat etmek, bir işi üzerine almak, hak zuhur etmek, sabit olmak” anlamlarındaki “kvm” kökünden gelen “istikamet”; doğru ve mutedil olmak demektir.⁸ Eğri olmanın zıddıdır.⁹

Din ıstılahında “istikamet”; Hakka tabi olmak, adaleti yerine getirmek, doğru yola girmek¹⁰, itaat olan şeyleri yapıp, isyan olan şeylerden sakınmak, verdiği sözü tutmak¹¹ ve haktan meyletmemek, demektir.¹² Bu kimseye ve hiçbir yerinde meyil ve eğrilik bulunmayan, dümdüz ve dosdoğru şeye “mustakîm” denir.¹³

“Mustakîm” kelimesi Kur’an’da; tartının (17/35), Allah yolunun (42/52) ve Allah yoluna giren insanın sıfatı olarak kullanılmıştır. İbn Abbas’ın beyanına göre İslam Dini de “Sıratı Müstakîm” olarak ifade edilmiştir.¹⁴

2. SIRAT-I MÜSTAKİM KAVRAMI

“Sırat-ı Mustakîm”; inişi ve yokuşu olmayan, dümdüz, işlek, açık, doğru ve büyük yola/caddeye denir.¹⁵ İstiâre-i temsiliyye ile emir ve yasaklarında, helal ve haramlarında. hüküm, öğüt ve tavsiyelerinde en doğru olan İslam Dinine sırat-ı müstakîm denmiştir.

“Tarîk”, “sebîl” ve “sırat” kelimeleri “yol” demektir. Ancak genel olarak yola, “tarîk”, işlek yola “sebîl”; işlek, doğru, büyük ve açık yola ise “sırat” denir. Bu doğru yolun diğer isimleri “ruşd”, “hüdâ”, “minhâc”, “şeriat”, “sünnet” ve “dîn”dir.¹⁶ “Sebîl”, “tarîk”, “sırat” ve “dîn” kelimeleri; doğru, “müstakîm”, “ruşd”, “kıyem” ve “sevâ” kelimeleriyle nitelenmiştir.

8 Asım Efendi, *Kamus Tercemesi*, IV, 458, İst, 1886.

9 Levis Me’luf, *el-Müncid*, s.663 vd. Beyrut, 1986.

10 es-Selman, *el-Kevaşifü'l-Celiyye an Meâni'l-Vâsıyye*, s. 183. Beyrut, 1981.

11 et-Tehanevi, *Keşşafü Istılahati'l-Fünûn*, II, 1227, Kaülkute, 1862; Lütfullah Cebeci, *Kur’an’da Takva Kavramı*, s.19. Seha Neşriyat, İst. 1985.

12 Abdulfettah, *el-Kâmûsu'l-Kavîm Li'l-Kur’ani'l-Kerim*, II, 144, 1983, baskı yeri yok.

13 Hamdi Yazır, a.g.e.

14 el-Hazın, *Lübabü't-Te’vil fi Meani't-Tenzil*, I, 30. (Mecmuatün Mine't-Tefasîr) Beyrut, tarihsiz.

15 Hamdi Yazır, I, 121-122.

16 Hamdi Yazır, I, 123.

Kur'an-ı Kerim'de;

“Sıratullah” (=Allah'ın yolu)¹⁷

“Sebîlullah” (=Allah'ın yolu)¹⁸,

“Sırâtü'l-Hamîd” (=Hamîd olan Allah'ın yolu), (22/24)

“Sırâü'l-Azîzi'l-Hamîd” (=Aziz ve Hamid Allah'ın yolu) (14/1),

“Sebîlü'r-Ruşd” (=doğru yol) (7/46),

“Sebîlü'r-Raşâd” (=doğru yol) (40/29),

“Sevâü's-sebîl” (=doğru yol) (5/12),

“Sebîlü Rabbike” (=Rabinin yolu) (16/125),

“Sevâü's-Sırât” (=doğru yol) (38/22),

“Sırât's-Seviyyi” (doğru yol) (20/135);

Tarîkı müstakîm (dosdoğru Yol) (46/30);

“Kendilerine nimet verilenlerin yolu” (1/7),

Terkipleriyle ifade edilen “*sıratı müstakîm*” müfessirlerce;

“Hak yol” (tarıkı hak),

“Mutedil yol” (sebîli mu'tedil),

“Kitabullah” (Allah'ın kitabı),

“İman ve tevâbi iman”,

“İslam yolu” (sıratı islam),

“Peygamber ve sahabî yolu”,

“Sünnet ve cemaat” yolu,

“Cennet yolu” ve

“İslam milleti” olarak isimlendirmişlerdir.¹⁹

“*Doğru yol*”un zıddı olarak Kur'an'da;

“Sebîlü't-tâğût” (=tağut yolu) (4/76),

“Sebîli'l-mücrimîn” (=mücrimlerin yolu)²⁰

“Sebîli'l-müfsidîn” (bozguncuların yolu)²¹

“Sebîlü'l-ğay” (=sapıklık yolu, eğri yol)²²

17 İbrahim, 14/1, Sebe', 34/6, Şura, 42/53.

18 Bakara, 2/154.

19 Hamdi Yazır, I, 123.

20 Maide, 5/55.

21 A'raf, 7/142.

22 A'raf, 7/146.

“Sırâtü'l-cahîm” (Cehennem yolu)²³

“Tarîkı cehennem” (=Cehennem yolu)²⁴

“Sebîlü' llezîne lâ ya'lemun” (=bilmeyenlerin yolu) (10/87)

“Ğayri'l-mağdûbi aleyhim ve le'd-dâllin” (=sapanların ve kendilerine gadap edil-
lenlerin yolu)²⁵,

“Ğayri sebîli'l-mü'minîn” (=mü'minlerin yolundan başka yol)²⁶ tabirleri kullanılmı-
ştır.

“*Sırâtu Müstakîm*”, Bütün peygamberlerin insanlara tebliğ ettikleri *Allah Yo-
lu*'nun, bir tek Allah'ı kabul esasına dayalı “Tevhîd dîni”nin en bariz niteliğidir. Bütün
peygamberlerin, salih, sadık, muttakî ve Allah'ın hidayete erdirdiği insanların iz-
lediği yoldur.

3. KUR'AN'DA SIRATI MÜSTAKİM

Kur'an'da hangi inanç, söz, fiil ve davranışların “doğru” ve “sıratı mustakîm”
üzere olduğu açıklanmıştır. Bunları şöyle özetleyebiliriz:

a- Tevhid üzere olmak, şirksiz Allah'a iman etmek. Bir tek tanrı inancına daya-
nan ve dosdoğru din olan İbrahim (a)'ın dinine şu ayette “Sıratı müstakim” denilmiş-
tir:

“(Ey Peygamberim!) *De ki: “Gerçekten benim Rabb'im beni sırat-ı müstakîme,
dosdoğru dine, Allah'ı birleyen İbrahim'in dinine iletti”* (En'am, 6/161).

b- Allah'a ibadet etmek. Şu ayet bunun açık delilidir.

“*Allah benim de Rabb'im sizin de Rabb'inizdir. O'na ibadet edin. İşte bu, “Sıra-
tı müstakîm”dir.* (Al-i İmrân, 3/51).²⁷

Kur'an'a göre; iman edip Allah ve peygamberin bütün emir ve yasaklarına uymak
“ibadet”tir.²⁸

c- Peygambere uymak ve Onu örnek edinmek. Kur'an'da şöyle denilmiştir:

“(Ey insanlar!) *Bana uyun. İşte Sırat-ı müstakim budur*” (Zuhruf, 43/41).

23 Saffat, 37/23.

24 Nisa, 4/169.

25 Fatıha, 1/7.

26 Nisa, 4/115.

27 Bkz. Meryem, 19/36. Yasin, 36/61, Zuhruf, 43/61.

28 İbadet kavramı konusunda daha geniş bilgi için bkz. İsmail Karagöz, *Kur'an'da İbadet Kavramı*, Şule
Yay. İst. 1997.

d- Kur'an'a uymak. Şu ayetler bu manayı ifade etmektedir:

"Gerçekten bu Kur'an (insanı) en doğru yola iletir" (17/9), "Hakka ve sıratı müstakime götürür" (Ahkâf, 46/30).

En'âm Suresinin 151 ve 152. ayetlerinde emir ve yasaklar zikredildikten sonra 153. âyette, *"İşte benim dosdoğru yolum (sıratı müstakim) budur. Ona uyun, başka yollara uymayın ki sizi O'nun yolundan ayırmasın"* denilmiştir. 151 ve 152. ayetlerde zikredilen emir ve yasaklar şunlardır:

- Allah'a ortak koşmayın,
- Ana-babaya iyilik edin, onlara iyi davranın,
- Fakirlik korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin,
- Haramların, kötülüklerin ve edepsizliklerin (fevahiş) açığına da gizlisine de yaklaşmayın,
- Haksız yere Allah'ın yasakladığı cana kıymayın,
- Yetim malına (zulüm ile) yaklaşmayın,
- Ölçü ve tartıyı adaletle tam yapın,
- Bir söz söylediğinizde akrabanız da olsa adaletli olun,
- Allah'a verdiğiniz sözü tutun.

Allah'ın dosdoğru yoluna uymak, istikamet (dosdoğru olmak), Allah'ın yolundan sapmak ve başka yollara uymak ise eğriliktir (i'vicâc).

III. İSTİKAMETİN ÇEŞİTLERİ

1. İmanda İstikamet

Bir insanın imanında dosdoğru olabilmesi için imanında ihlas olması, riya, şirk ve nifak bulunmaması gerekir. Peygamberimiz (a), *(Bir insanın kalbi dosdoğru olmadıkça, imanı dosdoğru olmaz, dili (konuşması, sözü) dosdoğru olmadıkça da kalbi dosdoğru olmaz"* buyurmuştur.²⁹

2. Sözde İstikamet

Bir insanın sözünde dosdoğru olabilmesi için asla yalan konuşmaması, her sözünün gerçek ve vakıya uygun olması gerekir. Dil, kalbin tercümanıdır. Sözünde doğruluk bulunmayan kimsenin özünde de doğruluk yoktur. Bu sebeple olmalı ki yüce Allah; *"Ey mü'minler! Allah'a karşı gelmekten sakunun ve doğru söz söyleyin"* buyurmuştur. (Hac, 23/70. bkz 4/9).

29 Ahmed, III, 198.

Peygamberimiz (a.),

- *“Ya Rasulallah! Hangi şeyden kendimi koruyayım? Diye soru soran Abdullah es-Sakafi’ye, eli ile dilini işaret ederek”* cevap vermiştir.³⁰ Çünkü dil doğru olursa diğer uzuvlar da doğru olur.³¹ Dilin bu önemine binaen Peygamberimiz (a),

“Kim diline ve ırzına sahip çıkacağına güvence verirse, ben de o kimsenin cennete gireceğine güvence veririm” buyurmuştur.³²

3. İbadette İstikamet

Mü’min bir insanın ibadetinde dosdoğru olabilmesi için ibadetini iyi bir niyet ve ihlasla, Allah’a ortak koşmadan ve İslam’a uygun olarak yapması gerekir. Bu şartlardan biri eksik olursa ibadet doğru ve makbul olmaz.

4. İş ve İşlemlerde İstikamet

İnsan; fert, aile ve toplum hayatında yaptığı her işi, üstlendiği her görevi en iyi bir şekilde yaptığı, hile ve sahtekarlıktan uzak olduğu, sözüne ve sözleşmelerine uyduğu, insanlara adalet ve hakkaniyetle davrandığı, kişiler arasında ayrımcılık yapmadığı zaman dürüst ve doğru olur.

Doğrulukta ölçü; Kur’an, sünnet ve aklı selim olmalıdır. Herkesin keyfine ve anlayışına göre doğru olmaz. Kur’an’da ve Sünnette söz konusu edilen doğruluk İslam’ın önerdiği, kurallarını ve sınırlarını belirlediği doğruluktur.

IV. SIRATI MÜSTAKİM ÜZERE OLANLAR

1. Allah:

Şu ayet bu gerçeği ifade etmektedir.

“Gerçekten Rabim sıratı müstakim üzeredir.” (Hud, 11/56).

2. Hz. Muhammed (a):

Şu ayetler Hz. Muhammed (a)’ın sıratı müstakim üzere olduğunu bildirmektedir:

“(Ey Peygamberim!) De ki: Rabhim, beni sıratı müstakime ilet” (En’am, 6/161).

“(Ey Peygamberim!) Gerçekten sen sıratı müstakim üzeresin” (Zuhruf, 43/43).³³

3. Diğer Peygamberler:

Şu ayet buna delildir:

*“Onları sıratı müstakime ulaştırdık.”*³⁴

30 Ahmed, III, 413.

31 Tirmizî, Zühd, 60. IV, 606.

32 Tirmizî, Zühd, 60, IV, 606.

33 Bkz. Yasin, 36/4, Hac, 22/67.

34 En’am, 6/87. Bkz. Nahl, 16/121, Saffat, 37/118.

4. Müminler:

İman edip, salih amel işleyen, Allah'a, Kur'an ve Sünnete sarılan, işlerini adaletle yapan mü'minlerin sıratı müstakim üzere olduklarını şu ayetler ifade etmektedir:

"Kim Allah'a sarılırsa sıratı müstakime iletilmiştir" (3/101).

"Adaletle emreden kimse sıratı müstakim üzeredir" (16/76).

"Allah'a iman edip O'na sarılanları O, kendi katından bir rahmete ve bol nimete kavuşturacak ve onları kendine götürecektir" (4/175)³⁵.

"(İman edip salih amel işleyenler (22/23), söziün güzeline (imana) ve çok övülen (Allah)in yoluna iletilmişlerdir" (22/24).

Doğruyu bulmak, gerçeğe ermek ve sıratı müstakim üzere olmak isteyen kimse, kendine Kur'an'ı rehber, Peygamber (a)'ı önder edinmesi ve iman edip, salih amaller işlemesi gerekir.

V. İNSANLARI SIRATI MÜSTAKİME İLETENLER

1. Allah

"Gerçekten Allah, iman eden kimseleri sıratı müstakime iletir" (Hac, 22/54).

*"Allah dilediğini sıratı müstakime iletir."*³⁶

2. Peygamber

"(Ey Peygamberim!) Sen onları sıratı müstakime çağırır (23/73) ve Allah'ın yolu sıratı müstakime iletirsin" (Şura, 42/52-53).

3. Kur'an

"Kur'an (insanları) Hakka ve sıratı müstakime iletir" (46/30).³⁷

"(Bu Kur'an) bir kitaptır ki, Rab'lerinin izniyle insanları karanlıklardan aydınlığa, o güçlü ve övgüye layık olan (Allah)'ın yoluna çıkarman için onu sana indirdik" (İbrahim, 14/1).

"Kur'an bütün alemler için (özellikle) içinizden dosdoğru olmak isteyenler için bir öğüttür." (İnfitar, 81/27-28).

"Gerçekten bu Kur'an insanları en doğru yola iletir" (İsra, 17/9).

Gerçekte insanları hidayete, doğru yola götüren Allah'tır. Ancak Allah, Peygamberini insanları doğru yola çağırması için göndermiş, Kur'an'ı da doğru yola iletmede rehber olması için indirmiştir. Yukarıda meallerini zikrettiğimiz ayetler bunu ifa-

35 Bkz. Nisa, 4/66.

36 Nur, 24/46. Bkz. Bakara, 2/142, En'am 6/39, Yunus, 10/25.

37 Bkz. Sebe', 34/6.

de etmektedir. Mü'minler, sadece İslam'ı insanlara tebliğ etmek ve anlatmakla görevlidirler. Doğru yola iletmek ve hidayete erdirmek ise Allah'a aittir.

VI. DOSDOĞRU OLMANIN DÜNYA VE AHİRETTE YARARI

Doğruluk, iyi bir davranıştır. İyi davranış, insana daima hayır getirir. Doğruluk, Allah'ın emrine uymak ve Ona karşı gelmekten sakınmaktır. Allah, kendisine karşı gelmekten sakınanlara daima bir çıkış yolu var eder, ummadığı yerden onu rızıklandırır, (66/2-3). Cehenneme odun olacakları bildirilen zalimler için (72/15);

“Eğer onlar doğru yolda olsalardı elbette onlara bol su verirdik.” (72/16) denilmiştir.

Doğruluğun Allah katında değeri olduğu gibi insanlar katında da değeri vardır. Doğru davranan insanları Allah ve melekler de insanlar da sever. Kur'an'da “Rabbim Allah deyip sonra dosdoğru olan insanların cennet halkı” olacakları, korku ve üzüntü görmeyecekleri bildirilmiştir:

“Şüphesiz “Rabbimiz Allah'tır” deyip sonra dosdoğru olanlar (var ya işte) onlar için herhangi bir korku yoktur ve onlar üzülmeyeceklerdir. Onlar cennet halkıdır. Amellerinin mükkafatı olarak orada ebedi olarak kalacaklardır.” (Ahkâf, 46/13-14)

Dosdoğru olanları Cennette melekler karşılayacaklar ve onlara şöyle diyeceklerdir:

“Şüphesiz “Rabb'imiz Allah'tır” deyip sonra dosdoğru olanlar (var ya, işte) onların yanlarına melekler gelirler ve onlara:

- “Korkmayın, üzülmeyin, size va'dedilen cennetle sevinin, dünya hayatında (olduğu gibi) ahiret hayatında da biz sizin dostlarınızız, size cennette nefislerinizin çektiği/hoşlandığınız (her şey) vardır. Sizin için ne isterseniz vardır. (Bütün bunları sizin için), çok merhametli ve çok bağışlayan (Allah), bir ziyafet olarak (hazırlamıştır)” (Fussilet, 41/30-32).

SONUÇ

Fert, aile ve toplumların huzur ve selameti; inanç, ibadet, itaat düşünce, söz, iş, sözleşme, sosyal ilişkiler, alış-veriş, yargılama, tanıklık, yönetim, çalışma, çalışana hakkını verme, emanetlere riayet etme, ahlak ve davranışlar.. gibi her türlü insânî faaliyetlerde dosdoğru olmakla mümkündür.

“Dosdoğru olmak”, fert, aile ve toplumlar için hava, su ve gıda kadar önemli ve gereklidir.

Kur'an ve Sünette “doğruluk” üzerinde çok durulmuş ve “doğruluk”; “sıdk”, “istikamet”, “kavam”, “kavvam”, “kıyem”, “kaim”, “kaime”, “ikame”, “kayyim”, “kayyime”, “akvem” ve “takvim” kelimeleri ile ifade edilmiştir.

İstikâmet; doğru ve mutedil olmak demektir. Eğri olmanın zıddıdır.

Din ıstılahında “*istikâmet*”; Hakka tabi olmak, adaleti yerine getirmek, doğru yola girmek itaat olan şeyleri yapıp, isyan olan şeylerden sakınmak, verdiği sözü tutmak ve haktan meyletmemek, demektir. Bu kimseye “*mustakîm*” ve “*kayyim*” denir. Ayrıca “*mustakîm*” hiç bir yerinde meyil ve eğrilik bulunmayan, dümdüz ve dosdoğru şeye de denir.

Kur’an’da; Allah yolu olan İslam için de “*sırat-ı müstakim*” (doğru yol) tabiri kullanılmıştır. İslamın, emir ve yasakları, helal ve haramları, hüküm ve tavsiyeleri, va’d ve va’idi, bilgi ve haberleri dosdoğrudur.

Allah, Kur’an’da insanların iman edip dosdoğru olmalarını emretmiştir.

Mü’minlerin; imanında, ibadetinde, amelinde, özünde, sözünde, bütün iş ve davranışlarında dosdoğru olmaları gerekir.

Kur’an’da; Allah’ın, peygamberin ve iman edip salih amel işleyen, ibadet eden, Peygamberi kendisine örnek ve Kur’an’ı kendisine rehber edinen kimselerin dosdoğru oldukları bildirilmiştir.

İnsanları doğru yola ileten Allah ve Peygamberdir. Kur’an da insanları en doğru yola iletir. Doğru yoldan uzaklaştıranlar ise şeytanlar ve şeytanlaşan insanlardır.

Doğru yola giren ve dosdoğru olan insanlara Allah, dünya ve ahirette yardım eder. Bunlar cennetlerde ikram edilecek, korku ve hüznü görmeyeceklerdir. Melekler doğru olanların dünya ve ahirette dostları ve yardımcılarıdır.